Finnet-liiton asiantuntijalausunto gigabittiasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Finnet-liitolta (jäljempänä Finnet) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi erittäin suuren kapasiteetin verkkojen käyttöönoton helpottamisesta (gigabittiasetus), sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 249 ja 303 §:n muuttamisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 74/2025 vp). Finnet kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Selvyyden vuoksi todettakoon, että tämä lausunto annetaan Finnetin ja sen 17 jäsenyhtiön puolesta:

Alajärven Puhelinosuuskunta, FNE-Finland Oy, ElmoNet Oy, Ikaalisten-Parkanon Puhelin Oy, Kaisanet Oy, Karjaan Puhelin Oy, Kemiön Puhelinosakeyhtiö, Lounea Oy, LPOnet Osk Anl, LP Vahvavirta Osk, Mariehamns Telefon Ab, MPY Telecom Oyj, Paraisten Puhelin Oy, Pietarsaaren Seudun Puhelin Oy, Savonlinnan BLC- osuuskunta, Vakka-Suomen Puhelin Oy ja Ålands Telefonandelslag.

Finnetin keskeiset viestit:

- Gigabitti-infrastruktuuriasetuksen tarkoituksena on varmistaa se, että EU:n jäsenvaltioiden kansalaisilla on saatavilla yhden gigabitin laajakaistayhteys vuoteen 2030 mennessä vähentämällä niiden käyttöönotosta aiheutuvia kustannuksia ja helpottamalla niiden rakentamista.
- Esitys tukee ja vahvistaa asetuksen tavoitetta sekä hallitusohjelman kirjauksia valokuituverkkojen rakentamisen lupakäytäntöjen keventämiseksi, lupaprosessin digitalisoimiseksi ja yhden luukun periaatteeksi sekä sitovan määräajan asettamiseksi lupahakemusten käsittelyajoille.
- Esityksen keskeisimmät kohdat ovat lupien ja asennusoikeuksien yhdenmukaistaminen, keventäminen ja sujuvoittaminen sekä kohtuulliset ehdot.
- Myös ns. hiljainen hyväksyntä on oleellinen. Finnet pitää erittäin myönteisenä ja asetuksen tavoitetta edistävänä sitä, että kansallisesti ei ole poikettu hiljaisesta hyväksynnästä. Tämä tarkoittaa, että jos toimivaltainen viranomainen ei ratkaise lupa-asiaa asetuksen mukaisessa määräajassa, lupa katsotaan myönnetyksi kyseisen määräajan päättyessä.
- Vaikka Suomi ei nähnyt ”kuituvalmis”-merkinnällä suurta lisäarvoa, niin Finnetin mielestä sen käyttöä tulisi kuitenkin suosia, koska kuituvalmis tarkoittaa sitä, että kiinteistö on EU:n digikompassin tavoitteiden mukaisesti valmis vähintään gigabittisiin yhteyksiin ja myös valmis tuleviin yhä kasvaviin vaatimuksiin verkkojen nopeuksille mm. TV-sisältöjen siirtyessä aikanaan pääasiassa verkkolähetyksiksi.
- Finnet toteaa myös, että useamman asunnon kiinteistöjen rasitetta vastata asetuksen vaatimuksiin valokuituyhteyksien rakentamisesta keventäisi merkittävästi linjaus,

jossa todetaan, että valokuidulla toteutetun sisäverkon omistajuuteen ei oteta laissa kantaa ja siten myös Traficom ei voi asettaa lakia tiukempia ehtoja verkon omistajuuteen.

- Finnet haluaa myös huomauttaa, että Suomen kaltaisessa harvaan asutussa maassa valokuituyhteyksien leviämisen esteenä on myös yhteiskunnan tahtotilan puute ja mobiiliverkkojen suosiminen sekä julkisen tuen vähäinen määrä – tilanne, jota tällä asetuksella ei korjata

Gigabitti-infrastruktuuriasetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Gigabitti-infrastruktuuriasetuksen (2024/1309/EU, jäljempänä asetus) tavoitteena on edesauttaa EU:n jäsenvaltioita saavuttamaan Digitaalisen kompassin tavoite, jossa jokaisella EU:n kansalaisella on käytössään vähintään yhden gigabitin yhteys vuoteen 2030 mennessä. Digikompassissa puhutaan myös tavoitteesta ulottaa 5G kaikille, mutta nämä eivät saisi olla vaihtoehtoja vaan molemmat tavoitteet pitäisi pyrkiä saavuttamaan sekä huoltovarmuuden että kansalaisten yhdenvertaisuuden ja myös digitaalisen turvallisuuden nimissä.

Rehellisyyden nimissä voitaisiin tässä kohtaa todeta, että gigabittisen yhteyden toteutustapa on valokuitu, koska mitä järkeä on toteuttaa laajakaistayhteys kiinteistöön asti teknologianeutraalisti, jos kiinteistön sisäverkko ja kiinteistössä olevat tilaajayhteydet huoneistoihin on kuitenkin toteutettava valokuidulla? Teknologianeutraalisuus voi olla mahdollista loppukäyttäjän päätelaitteen liitännässä, mutta sitä ei pitäisi noudattaa kiinteistön tai huoneiston laajakaistaratkaisussa.

Euroopan komission vuonna 2021 tehdyn konsultaatiokyselyn perusteella tunnistettiin pullonkaulat, jotka estävät ja hidastavat valokuituverkkojen käyttöönottoa. Pullonkaulat liittyvät epäyhtenäisiin lupaprosesseihin ja -ehtoihin, mukaan lukien hinnat ja aikataulut, sekä valittuun sääntelyinstrumenttiin eli direktiiviin. Näihin ongelmiin pyritään asetuksella vastaamaan. Finnet haluaa myös huomauttaa, että Suomen kaltaisessa harvaan asutussa maassa esteenä on myös yhteiskunnan tahtotilan puute ja mobiiliverkkojen suosiminen sekä julkisen tuen vähäinen määrä – tilanne, jota tällä asetuksella ei korjata. Suomessa on jo näkyvissä tilanne, missä 5G:n ulkopuolelle on jäämässä 400 000 ihmistä, jotka asuvat alueilla, minne valokuituakaan ei markkinaehtoisesti näyttäisi olevan tulossa.

Asetuksen tarkoituksena ja tavoitteena on helpottaa valokuituverkkojen käyttöönottoa ja alentaa kustannuksia edistämällä olemassa olevan fyysisen infrastruktuurin yhteiskäyttöä, tehostamalla infrastruktuurin yhteisrakentamista sekä keventämällä, nopeuttamalla ja yhtenäistämällä lupaprosesseja. Asetuksella säädetään keinoista, joilla tähän tarkoitukseen päästään. Tiivistetysti voi todeta, että asetus mahdollistaa verkkojen nopeamman, edullisemman ja tehokkaamman käyttöönoton.

Esityksen tavoitteita tukevat myös valtioneuvoston selonteko Digitaalisesta kompassista (VNS 10/2022), jossa on asetettu kunnianhimoiset tavoitteet huippunopeille verkoille ja yhteyksille.

Selonteon mukaan vuonna 2030 kaikilla suomalaisilla kotitalouksilla ja yrityksillä on mahdollisuus gigabitin tietoliikenneyhteyteen, joka käytännössä tarkoittaa kaksisuuntaista valokuituyhteyttä, joka mahdollistaa vähintään gigatavun nopeuden.

Asetuksessa annetaan mahdollisuus poiketa kansallisesti infrastruktuurin yhteiskäytöstä tai yhteisrakentamisesta, jos kyse on kriittisestä infrastruktuurista, jota Finnetissä pidämme perusteltuna huoltovarmuuden ja nykyisen geopoliittisen tilanteen vallitessa.

Tärkeimmät kohdat koskevat luvitusta sekä hiljaista hyväksyntää ja kohtuullisia ehtoja

Yhä useampi teleyritys rakentaa valokuituverkkoja valtakunnallisesti ja lähes kaikki teleyritykset alueellisesti yli kuntarajojen. Nämä teleyritykset joutuvat asioimaan usean eri viranomaisen kanssa. Tästä syystä teleyrityksille asetuksen artiklat ja esityksen säännökset, jotka koskevat lupia, ovat keskeisimmät. Mitä yhdenmukaisempia, kevyempiä ja sujuvampia lupia ja niiden ehtoja koskevat menettelyt, määräajat ja hinnat ovat, sitä laajemmin, nopeammin ja edullisemmin valokuituverkkoja voidaan rakentaa. Tämä taas tarkoittaa parempia yhteyksiä yrityksille, viranomaisille ja asukkaille sekä kasvua Suomen kilpailukyvylle.

Finnet pitää erittäin positiivisena ja kannatettavana, että esityksessä on pitäydytty asetuksen lupia koskevissa pääsäännöissä ja Finnet kannattaa esityksessä valittua ratkaisua, ettei säädetä kansallista poikkeusta.